

JOSIP VANDOT:

Kocljeva osveta.

Planinska pripovedka.

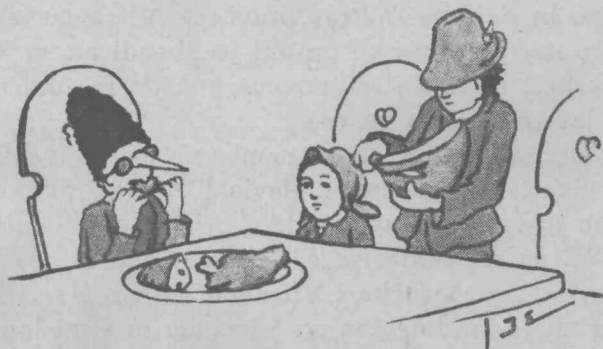
6.

o celj je iztikal po mračni kuhinji in je iskal vsepo- vsod, da bi dobil prigrizek za tri lačne želodčke. Dolgo časa je iskal in je naposled našel v omarici kos prekajene svinjine in hlebec ovčjega sira. Iz- maknil je s police lesen krožnik in dolg kuhinjski nož. Zadovoljno se je namuznil. — »Bo, bo — hop- sasa!« si je rekel. »Ne bo nam treba danes stradati, kakor strada teta Anjara Panjara v kleti. Jutri pa nas ne bo več tukaj. Jutri bova z Brinceljčkom že v mestu in bova pobirala v moj klobuk rumene cekine, ki bodo zaradi Brinceljčkovega noska kar frčali vanj. Danes ne moremo nikamor več, ker je že pozno. Preveč sva se zamu- dila z Brinceljčkom. Pa bom ta čas iskal sršenovo gnezdo. Ko ga dobim, vržem Anjaro Panjaro vanje, da bo kar sikalo in hrumelo. Saj kaj naj napravim drugega z Anjaro Panjaro? Če jo pustim v kleti, pogine od lakote. A jaz nočem imeti na vesti greha, da je kdo umrl od lakote zaradi mene. Če jo izpustim, me pograbi in mi odvzame čarodejno palico. Pa me nemara začara v nemarnega mačka, da bom moral delati z njo strašni cigu-migu! Ne preostane mi prav nič drugega, kakor da jo vržem v sršenovo gnezdo, kakor sem ji bil včeraj obljubil. Seveda, strašna bo ta smrt, a kaj se hoče! Anjara Panjara je zaslužila hudo smrt, ker je tako hudobna. O, saj bi tudi ona mene vrgla v sršenovo gnezdo, če bi mogla. Zato pa ne zasluži, da bi se oziral nanjo... Smili se mi vendar, ker sršeni strašno pikajo. Saj nisem človek, ki bi ne imel srca. Naposled se mi je nemarna mačka smilila, a moral sem jo zadaviti, ker drugače nisem mogel rešiti Brinclja in sirotne Rezike. Pa se mi je mačka vendarle smilila, zato je nisem odrł na meh. Še zakopal jo bom, da je ne požro jastrebi. Zdaj se mi pa smili Anjara Panjara. In skoro bi rekel, da je ne bom vrgel v sršenovo gnezdo, ker je to grozna smrt... Hm, pa jo lepo povprašam, če ni morda zado- voljna, da umre drugačne smrti.«

Kocelj je odšel iz kuhinje in se je napotil naravnost v izbo. Postavil je svinjino in sir na mizo in odrezal od hleba, ki je ležal na mizi, tri velike kose. Pritlikavec Brincelj je pograbil nož in je rezal in jedel. Obraz mu je kar žarel od zadovoljnosti in dolgi nos se mu je visoko privzdignil. »Ojojmenel!« je govoril in goltal. »Koceljček, ti si pa res pobič, da ga pridnejšega in lepšega ni na svetu. Samo to je škoda, da nimaš tako lepega noska, kakor ga imam jaz.«

»Molči, budalo!« ga je zavrnil Kocelj. »Nehaj že končno klepetati o svojem storžu, ki je tak, da ne premoti niti najbolj gladne veverice in miši. Rajši se pomenimo, kaj naj napravimo, da pridemo odtod. Meni se mudi v mesto, ker bi že rad videl v klobuku tiste cekine, ki jih bova prislužila s tvojim noskom... Brinceljček, rekel si mi, da znaš dobro svetovati. Zato mi pa svetuj, kaj naj napravimo z Anjaro Panjaro! Jaz jo mislim zapreti naravnost v sršenovo gnezdo, da bo mir. Hm, pa se mi je pričela nekaj smiliti. Zato pa ne vem, kaj bi storil z njo...«

Pritlikavec je potlačil v grlo kos svinjine in je pričel na vso moč kašljati. »Kaj?« je rekel in se je silil, da bi mogel govoriti. »V sršenovo gnezdo, praviš, Koceljček? Krh — krh — v sršenovo gnezdo? O, Koceljček — krh — krh... Povem ti, da to ni nič — krh — krh... Anja Panja je hudobna — krh — krh... sam hudobec se je boji — krh — krh... Pa bi se je sršeni ne bali? O, rečem ti, Koceljček — krh — krh... Rečem ti, Koceljček, da pobegnejo vsi sršeni, ko zagledajo Anjo Panjo, in Anja Panja se bo smejala tebi in vsem sršenom... svet ti dam, Koceljček — krh — krh... Dober svet ti dam — krh... krh...«

»Ne davi se!« je rekel Kocelj. »Pogoltni že vendar, da bo mir! Pa mi povej hitro, kar misliš! Ali meniš, da bom do večera čakal na tvoj svet? Nazadnje bo pa tvoj svet ravno tako piškav, kakor je piškav tvoj nemarni nos.«

»Huda krvca — krh — krh... Potlači hudo krvco — krh — krh!« je odgovarjal pritlikavec Brincelj in je goltal, goltal... No, naposled se mu je vendar posrečilo, da je pogoltnil prevelik kos. Globoko je

zasopel in rekel: »Oj ojmene — skoro bi bil umrl, skoro bi bil ostal moj lepi nosek brez mene. Svinjine se ne dotaknem več. Rajši bom jedel sirček. Kar velik kos si ga odrežem. Ne rogovili, Koceljček, saj ti povem tisti lepi svet. Kar poslušaj!«

Brincelj si je odrezal kos sira in ga je potlačil v usta. A pričel ni prej govoriti, dokler ni sir srečno dospel skozi ozko grlo. Pa je rekel: »No, zdaj me pa poslušaj, Koceljček! Moj lepi nasvet poslušaj! Ne meči Anje Panje v sršenovo gnezdo, ko ni treba! Anja Panja je ušla Vitrancu iz ječe, kjer se je pokorila. Zato je pa Anja Panja samo Vitrančeva in zato je ne smemo metati v sršenovo gnezdo. Vitrancu moramo sporočiti, da smo ujeli Anjo Panjo. Vitranec pa naj pride in naj stori z Anjo Panjo, kar hoče. O, božal je gotovo ne bo, ker je Vitranec strašno jezen nanjo. Še mene je nabil in je hotel umoriti mene in moj lepi nosek!«

Kocelj se je začudil in dejal: »Brinceljček, pošteno in lepo si mi svetoval. Kdo bi si mislil, da je pod čelom nad tvojim piškavim noskom še toliko pameti in modrosti? Prav praviš — Vitrancu izročimo Anjo Panjo, Vitranec naj jo zapre ali pa naj jo obsodi na smrt. Vsaj meni ne bo treba skrbeti in iskati sršenovega gnezda in tudi moriti mi ne bo treba, ker jaz pač nisem za to.«

»Ha, kaj nisem rekel?« se je namuznil pritlikavec Brincelj ves vesel. »Moja glavica, moja umna glavica! Zaman nima tako lepega noska in zaman nisem služil leta in leta pri samem sodniku Vitrancu, ki je moder, da ga ni modrejšega na vsem svetu... Zdaj, ko smo ujeli Anjo Panjo in jo izročimo Vitrancu, se pa jaz lahko vrnem v črno lopo. Res mi je že dolg čas po Vitrancu in Črni lopi in piščalki, ki že dva dni nisem sviral nanjo... O, pa se kar povrnem, ker se mi Vitranec smili. Kaj bo počel brez mene?«

»Oha, oha, počasi!« mu je ugovarjal Kocelj. »Nisva se tako zmešnila, Brinceljček! Ne boš hodil nazaj k Vitrancu — z mano pojdeš v mesto, kakor sva se domenila! Ta bi bila lepa, da bi jaz sam šel v mesto! S čim naj si služim tam rumene cekine, če ni tebe in tvojega noska z mano? Ha, te vprašam, Brinceljček? — Zato pa pojdeš z mano, pa je konec besedi! — A zdaj mi samo še to povej, kdo naj gre v Črno lopo in pove Vitrancu, da smo zajeli Anjaro Panjaro? Ali greš ti?«

Pritlikavec Brincelj se je prijel za glavo. — »Oj ojmene, Koceljček, kaj pa misliš?« je dejal ves prestrašen. »Jaz naj grem k Vitrancu, jaz? Premisli samo malo, Koceljček, samo tole premisli: kako naj stopim pred Vitranca, ko me je pa včeraj tako namlatil, da je še danes moj ubogi nosek ves bolan? Ali misliš, da mi bo Vitranec verjel? O, dejal bo, da ga imam za norca; pa me zopet pograbi, in še Boga bom hvalil, če se vrnem s celim noskom... Ti pojdi, Koceljček, ti! Prijatelja stasi z Vitrancem, in tebi bo vse verjel.«

»Hm«, je menil Kocelj. »Saj bo res najbolj prav, če grem kar sam. Pa opravi vse najboljše. A danes ne morem nikamor več — prepozno je že ... Rezika, tudi ti boš morala ostati še čez noč v tej samotni hišici. Jutri v jutru pa odidemo v dolino in te povedemo domov. Saj ne boš žalostna, Rezika? Veš, do večera se malo poigramo zunaj na trati, pa ti ne bo dolg čas!«

No, mala Rezika je sama uvidela, da danes ne more nikamor. Zato pa ni bila prav nič žalostna. Posmehnila se je Koclju in Brincelju in je odgovorila: »O, nič mi ni hudo! Rajša ostanem tu, kakor pa da bi hodila po temi. Hudo je v temi in strašno. In jaz se bojim, tako jako bojim. Saj pravijo, da hodi sama Pehta po temi.«

Dobro so se bili najedli vsi trije in so bili zadovoljni. Koclja ni zdržalo v izbi, ampak je hotel pod milo nebo. Rezika je bila takoj pripravljena, da gre z njim. Samo Brincelj se je obotavljal in ni hotel nikamor. — »Jojmenel!« je rekel. »Najedel sem se pošteno. Zdaj pa sem zaspan. Vso noč nisem prav nič spal. In kako naj spim na mokri zemlji? Sedaj naj malo zadremujem in pokimam.«

Pritlikavec se je zleknil po trdi klopi in je zaspal, kakor bi trenil. Kocelj in Rezika sta se pa napotila iz hišice. Na trato sta šla, skozi lesa sta šla in sta se ustavila na širni goličavi. Legla sta na mehko travo in sta gledala za solncem, ki je stalo že za dobro ped od škrbastega vrha divje Ponce. Razdrto skalovje se je svetilo v drhtečih žarkih, a temni gozdovi pod snežniki so bili zaviti v mirno senco, ki se je razpregala po vsej ozki zagorski dolinici. Tišina se je razprostirala krog in krog. Sredi te tišine se je začul tu pa tam presunljiv zategel krik jastreba, ki je plaval visoko nad nepristopnim skalovjem ...

»Glej, Rezika!« je dejal Kocelj in je pokazal z roko na desno stran. »Tam spodaj nekje so Rateče in tam spodaj nekje stoji vaša hiša. A ne vidi se je, ker so vmes veliki gozdovi. No, nič ne de, če je zdajle ne vidiš. Boš jo pa jutri videla tem bolj, ko boš doma. Samo da smo te rešili iz krempljev Anje Panje, pa je vse dobro. Zato pa sem ji malo postrigel hudobne kremplje, da ne bo praskala nikogar več.«

Rezika ga je gledala in se mu čudila. — »Oj, Kocelj! Ti si pogumen kakor tišči kraljevič, ki je posekal strupenega zmaja. To te bo imela naša mamica rada, ko me privedeš domov! Pa tudi atek. Pri nas ostaneš in nikoli več ne pojdeš od nas ... Samo če te bo tvoja mamica pustila. Kaj praviš, Kocelj? Ali te bo pustila?«

Kocelj jo je gledal in je namršil obrvi. Oči so mu postale vse rosne, a v srcu ga je zapeklo nekaj bridkega in hudega. Zamahnil je z roko in je odgovoril: »Oh, kaj mamica! Jaz nimam mamice — nikoli je nisem poznal. Pravijo, da je umrla takrat, ko so mene ulovili teta Katra tam doli v Savi in so me prinesli v našo siromašno bajto. Samo staro mater sem imel, pa smo jo zakopali predvčerajšnjim ... Zdaj

pa nimam nikogar več — niti bajte nimam več; zgorela je. Samo krivo gledega strica še imam; a krivogledi stric bi me prodal za pet grošev, če bi mogel in če bi me kdo kupil. Pa me noče nihče, ker vsak pravi, da sem bedast, da nihče tako... In kdo me ima rad na svetu? Nihče, ti rečem, Rezika, prav nihče... Zato pa pojdem v mesto. Dobri ljudje so tam in tam mi bo dobro!»

Rezika je postala vsa žalostna, ko je slišala Kocljeve besede. Pa se ji je smilil in mu je govorila: »Oj, ne bodi žalosten! Saj boš ostal pri nas in pri nas boš vesel, kot nikjer na svetu...«

A Kocelj se je zasmel in je z veselim smehom pregnal vso žalost in bridkost iz svojega srca. — »Saj nisem žalosten!« je rekel. »Ali ne vidiš, Rezika, da se smejem? No, če bi bil žalosten, pa bi se ne mogel smejati... Pojdiva, Rezika, tja v goščavo! Tam leži mrtva, nemarna mačka. Jaz sem jo zadavil in sem jo hotel celo na meh odreti. Pa je nisem, ker se mi je smilila. Še zdaj se mi smili, ker sem jo zadavil. A moral sem jo, da sem rešil tebe...«

Pa sta šla v goščavo in sta poiskala v grmovju mrtvo mačko. Z debelim kolcem je izkopal Kocelj jamo in je vrgel vanjo mačko. Naglo jo je pokril s prstjo in odšla sta potem nazaj na goličavo. Solnce se je bilo ravno pogreznilo za belo Ponco, in v nebo kipeči snežniki so goreli vsepovsod nad zagorsko dolinico v živem, rdečem plamenu... Kocelj pa je pripovedoval mali Reziki o črni, debeli mački, ki je znala tako lepo Anji Panji pomagati pri čaranju. In kar mahoma se je domislil paličice z zlatim rogljičkom in jo je potegnil izpod suknjiča. Pokazal jo je deklici in je rekel: »Ali jo vidiš? Zlat rogljiček ima in v tem rogljičku je vsa moč čaranja... Sinoči sem videl Anjaro Panjaro, kako je čarala. Pa sem si zapomnil vse, in stavim svoj poslednji tolar, da bi tudi jaz znal čarati, če bi hotel... Hm, pa kaj, če bi enkrat poizkusil? Kar tako za šalo bi poizkusil, da vidim, če znam... Pa bom res poizkusil! Lepi nosek pritlikavca Brinclja bom začaral v najlepši smrekov storž. Resnično ga bom.«

